

TATİL GÜNLERİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun sevgili Akra dinleyicileri! Allah-u Teâlâ Hazretleri sizi, dünyanın ve ahiretin her türlü hayırlarına nail eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin; sevdiklerinizle, dostlarınızla beraber...

Tatil Gerekli mi?

Sevgili dinleyiciler, sevgili kardeşlerim! Haziranla beraber yaz tatiline girdik. Bu günlerin en mühim olayı bu aile çapında, ailenin fertleri için... İlk ve orta dereceli okullar kapandı. Fakülteler de imtihanlarını yapıyor, onlar da sırada, kapanacak. Çocuklar, öğrenciler serbest...

Anne babaların iş durumu elveriyorsa, onlar da yıllık izinlerini çocuklarının bu serbest zamanıyla birleştirmeyi seviyorlar. Havalar sıcak olduğu için, zaten çalışma biraz daha zorlaştığı için, bu günlerde tatil yapmak daha tatlı geliyor. Böylece, aile boyu beraberce geziye, yazlığa, köye, yaylaya, kampa, otele gidilecek büyük ölçüde... Aileler buna alıştılar.

Türkiye'de bir iç turizm gelişmesi var, böyle oluyor. Ve bunun sonucunda da mühim değişimler oluyor, gelişmeler oluyor. Bir kere alışılan yaşam ve çalışma düzeni değişiyor.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Sonra tabii, insanın evinde yediği gıdalarla, böyle yola çıktığı zaman karşılaştığı gıdalar –yâni misafir umduğunu değil, bulduğunu yer derler– değişiyor. Gıda rejimi, sistemi, mahiyeti değişiyor. Tabii muhit ve iklim değişiyor. Değişik bir yere gidiyorsunuz, değişik bir iklime gidiyorsunuz. Bulunduğunuz yer belki Anadolu'nun soğuk bir yeri ama, sahile gidiyorsunuz. Sıcak, güzel, deniz kenarı olabiliyor. Tabii komşular ve arkadaşlar değişiyor.

şimdi, bu mühim olaylar üzerine, bu cuma günü ben, bunların bizim üzerimizde ne gibi etkileri olabilir, biz neler yapabiliriz diye, sizlerle onu konuşmayı uygun gördüm. Çünkü, bu değişmelerin hepsi çok mühim. Sizlere ve aile fertlerinize faydalı da olabilir, tehlikeli ve zararlı da olabilir. Geçtiğimiz yıllarda tanıdığım birtakım ailelerin, böyle başına gelen olayları hatırlıyorum; insan evine, tatile çıktığına bin pişman da dönebiliyor. Onun için, özellikle sorumlu aile büyüklerinin, reislerinin çok uyanık ve dikkatli olması lâzım!

Tabii, önce kendi kendimize müslüman olduğumuzu hatırlamalıyız. M'min kul olduğumuzu hatırlamalıyız. Ve her yaptığımız şeyin Allah rızası için yapılması gerektiği prensibimiz var:

إِلٰهِيْ اَنْتَ مَقْصُوْدِيْ وَرِضَاكَ مَطْلُوْبِيْ

(*Ilh ente maksd, ve rıdke matlb*)
“Y Rabbi, sensin benim muradım, arzum,

maksudum! Ben senin rızanı kazanmak istiyorum.” diyoruz. Tabii önce Allah’ın rızasını düşünmemiz lâzım!

Tabii, daha da böyle kökten düşünüp, kendi kendimize şu soruyu da sorabiliriz:

“—Tatil gerekli mi? Bu şartlar, bu haller, bu ahvâl ve şerâit altında tatil caiz mi?” diye de sorabiliriz.

Çünkü hakîkten, biraz da ben mesleğim dolayısıyla çok çeşitli gazeteler alıyorum, sizler de öylesiniz. Pek çok televizyon kanalı var, radyo dinleniyor, gazeteler, dergiler okunuyor: Dünyanın dört bir yanında yaşayan mü’min, müslüman kardeşlerimizin binbir sıkıntı ve ızdırab içinde olduğunu görüyoruz ve çok büyük haksızlıklara maruz kaldığını görüyoruz. Bakıyorsunuz, yıllardır abluka altında Bosnalı kardeşlerimiz inim inim inlerken hiç ses çıkartmayan insanlar, oradaki mü’min kardeşlerimiz bu ablukayı kaldırmağa yönelik bir teşebbüse geçtiği zaman; yâni zulmü kaldıracak, ortada bir zulüm var, onun kalkması bahis konusu... Bakıyorsunuz Avrupa devrede, Amerika devrede, tehditler, böyle bir şeye girişmesin...

“—Ne olacak? Yâni sıkıntı altında böyle mi devam edecek?..” “—Evet, sıkıntı altında devam etsin. Müslümanlar ezilsin, açlıktan ölsünler. Müslümanlardan, müslüman ülkelerden toplanılan yardımlar müslümanlara gitmesin! Müslümanların düşmanlarına dağıtılsın Birleşmiş Milletler tarafından...

Birleşmiş Milletler müslümanların elini kolunu bağlasın, ötekilere yardım etsin. Tankları, silahları onlara yağmalattırsın mahsustan; gıdalar onlara verilsin... Çok acaip bir durum...

Dünyanın her yerinde hürriyet ve istiklâl, herkesin kendi hür iradesiyle istediği gibi yaşaması ve her toplumun kendisini yönetmesi düşünülüyor. Ama İslâm toplumlarının fertlerinin fikirleri bahis konusu değil. Sizin hür memleketinize Avrupalı parlamenterler geliyor, Amerikalılar geliyor, misyonerler geliyor, araştırmacılar geliyor, subaylar geliyor, siviller geliyor... Harıl harıl dolaşıyorlar.

“—Ne olacak?..”

“—Buradaki halklara özgürlük verin, ülkenizi parçalayın!..” Pekiyi sen parçalanmış ülkeni, 48-50 devleti bir araya getirdin,

topladın. Almanya topladı, Avrupa devletleri bir araya geliyor. Yâni onlar toplanırken, bizim dağılmamızı ne hakla istiyorsun?.. Sonra biz birbirimizden memnunken ne diye kışkırtıyorsun?.. Yâni akıl almaz şeytanlıklar, düşmanlıklar, hainlikler, tutarsızlıklar, dengesizlikler, zalimlikler...

Şimdi böyle bir dünyada, tabii ne yapmamız lâzım?.. Bir kere kendi haklarımızı, yaşam hakkımız başta, menfaatlerimizi, kazançlarımızı korumamız lâzım, çalışmamız lâzım! Hani, “*Su uyur, düşman uyumaz!*” sözü. *Su*, biliyorsunuz burada akarsu değil. Buradaki *su*, asker demek. Askerin komutanına da *subaşı* deniliyordu

eskiden. “Su uyur, düşman uyumaz!” Yâni, “Ey komutan, senin askerin yorulur, kampa oturduğun zaman çadırlarında herkes horul horul uyur ama, düşman uyumaz, baskın yapar. Düşman uyanık, düşman senin kötülüğünü istiyor. En gâfil zamanda seni yakalamak istiyor.”

Binâen aleyh, en gâfil olduğun zamanda, tatilde olduğun zamanda seni bastırmak ister. O halde, “Tatil gerekli mi, değil mi?” diye sormalıyız kendi kendimize. Tabii bu soruyu kendi kendimize sorduğumuz zaman, doğrusu, böyle kardeşlerimiz binbir sıkıntı ve ızdırab içindeyken, bizim de duygusuz, sorumsuz, lâkayt, bencil bir şekilde zevk ve keyif, rahat ve rehavet ve eğlence peşinde olmamız, eğlence içinde olmamız, eğlencelere gark olmamız dînen doğru değil.

Tabii, bizim dinimiz ortaya sosyal birtakım mecburiyetler koyuyor. Komşusu aç iken, mü'min kendisi karnını doyurup rahat yatmayacak. Kendisi gibi, komşusunun da açlığını gidermeğe çalışacak O da onun kardeşi... Hepsi paylaşacaklar. Yâni, bir ekmek varsa ikiye bölecekler.

Hatta, İslâm'da bir de bölüşmekten ötede, *îsâr* diye de bir kelime var:

وَيُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

(الحشر: ٩)

(*Ve yû'sirûne alâ enfûsihim ve lev kâne bihim hasàsah*) [Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile, onları kendilerinden önde tutarlar.] (Haşır, 59/9) Ne demek?.. Kendisinin ihtiyacı olsa bile, mü'min kardeşini tercih eder müslüman...

“—Ben yemeyeyim, sen buyur ye!.. Ben giymeyeyim, buyur sen giyin!.. Ben rahat etmeyeyim, sen rahat et!.. Ben Allah rızası için hakkımdan fedakârlık ediyorum, al kardeşim, buyur kardeşim, sen sağ ol kardeşim!” der.

İslâm bu... Yâni eşitlik var, müsâvât diyoruz buna... Eşit bölüşme var, kardeşçe bölüşme var. İmkânları nimetleri, elde olan şeyleri kardeş kardeş bölüşme var.

Peygamber Efendimiz SAS'ın zamanında, sahabe-i kiram ortaya yığarlarmış neleri varsa, hurmaları ve sâireleri... Avuç avuç, eşit olarak bölüşürlermiş. Yâni, “Ben peygamberim, benim sofram padişah sofrası gibi olsun!” dememiş Peygamber Efendimiz.

Birisi geldiği zaman:

“—Yâ Rasûlallah açlıktan karnım ağrıyor. Bak taş bağladım, sıcak, yassı bir taş bağladım karnıma ki, o sıcaklıktan dolayı karnım sancımasın.” diye karnını gösterince, Peygamber Efendimiz SAS tebessüm eylemiş. O da karnını açmış, onun karnında iki tane taş var.

Hepimiz biliyoruz ki, aylarca Efendimiz'in hanesinde ocak tütmezdi. Yâni bir şey pişirilmiyor. Basit hurmayla, bir şeylerle geçiştiriliyor. İslâm bu...

İslâm buyken biz o zaman ne yapmalıyız?.. Tatil mi yapmalıyız?.. Zevke, eğlenceye, safâya mı dalmayız?.. Milyonlar mı harcamalıyız keyfimiz için?.. Hayır!..

b. Tatilde Yapılabilecek Çalışmalar

Ne yapmalıyız?.. Tatili müslümanlara faydalı, Allah'ın rızasına uygun bir şekilde geçirmeye gayret etmeliyiz, aklımızı kullanmalıyız.

“—Evet, ben şimdi işimden yakayı sıyırdım, dükkandan kurtuldum, daireye gitmek zorunda değilim şu anda ama; şu anda işte bu serbestliğimi müslümanların, müslüman kardeşlerimin mutluluğu için nasıl kullanabilirim?” diye onu oturup düşünmeliyiz.

Tabii, insan bunu düşündüğü zaman, çok güzel imkânlar bulabiliyor. Nitekim aklıma *Elem neşrah leke* Sûresi'nin son ayetleri geldi. Hani Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor:

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ

(الإنشراح: ٧-٨)

(*Feizâ ferağte fe'nsab. Ve ilâ rabbike fe'rgab.*)

“Fâriğ olduğun zaman, elindeki işi bitirdiğin zaman, hemen yeniden bir davran; yâni gevşeme, rehavete düşme! [Ve her işinde ancak Rabbine rağbet et, ona sarıl ve ondan iste!]” (İnşirah, 94/7-8) diye yeni bir davranışa, yeni bir hamleye teşvik ediyor dinimiz. Bu ayet-i kerime onu teşvik ediyor. Yâni, bir işi bitirince, hemen ikinci güzel bir işe, bir çalışmaya, hayırlı, sevaplı bir işe davran!

Bizim dinimizde, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹

مِنِ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ

(الديلمى عن على)

(*Meni'stevâ yevmâhü fehüve mağbûnun*) “İki günü eşit olsa bile, o kimse ziyandadır.” İkinci günü daha iyi olacak, daha güzel olacak.

Binâen aleyh, biz tatilimizi, günlük mecbûrî geçim çalışmalarımızdan kendi yakamızı kurtarma olarak görmeli ve bunu müslümanların ve İslâm'ın lehine değerlendirecek bir zaman kazandım, bir fırsat buldum diye görmeliyiz.

Onun için ne yapılabilir?.. Bir kere bu tatilde mutlaka dinimizi daha iyi öğrenmek ve öğretmek için çalışmalar yapılabilir ve yapılıyor zaten... Kur'an öğrenilir, hadis-i şerîf öğrenilir, fıkıh bilgileri arttırılır. Dinî bilgileri çoğaltmak için çalışmalar yapılır.

Çocuklarımızı gerçekten anneler babalar alıyoruz, Kur'an kurslarına gönderiyoruz. Cami cıvıl cıvıl... Bakıyorsunuz sair zaman, namaza gittiğiniz zaman olmayan bir manzara. Tertemiz, ışıl ışıl, cıvıl cıvıl, kuşlar gibi, çiçekler gibi çocuklar camiye doldurmuşlar. Başlarını örtmüşler, ellerinde elifbe cüzleri veya Kur'an-ı

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât*, c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

Kerîmler... Tamam, bak bunlar tatillerini Allah'ın rızasına uygun değerlendiriyor.

Büyükler de tabii böyle bir şeyler yapabilir. Benim çok hoşuma gidiyor, üniversiteli gençler, liseli gençler kamplar yapıyorlar. Tabii deniz kenarlarında, dağ yaylalarında, köylerde, bir yerlerde, yaylalarda çalışma yapıyorlar. Ne yapıyorlar?.. Bir taraftan bir tatil yapıyor ama, muntazam bir yaşam var. Sabah kaçta kalkacak?.. Sabah namazında kalkılacak. *Evrâd-ı Şerif* okunacak, dualar edilecek, güne dua ile, Allah rızasına uygun başlanacak... Ondan sonra kahvaltı edilecek. Ondan sonra birisi konuşacak, bir konu çalışılacak, öğrenilecek, Kur'an-ı Kerîm ezberlenecek, ezberler arttırılacak... Ondan sonra, biraz spor yapılacak... vs.

Bir program var. Güzel bir program, çok hoşuma gidiyor. Gençler böyle İslâmî tatil kamplarına gittikleri zaman, bilgilenmiş olarak, bilenmiş olarak, şarj olmuş olarak, dinamikleşmiş olarak, daha kuvvetlenmiş olarak dönüyorlar.

Babalardan duyuyorum:

“—Allah razı olsun Hocam sizden.” diyor. “Sizin kampınıza benim çocuğum gitti, çok değişik geldi.” diyor. “Ben eskiden biraz bazı şeyleri takip ediyordum, üzülüyordum, ‘Benim oğlan ne oluyor böyle, İslâmî vazifelerde biraz gevşek.’ diyordum ama, sizin kampınıza gitti, geldi. El-hamdü lillâh, gayet iyi.” diyor,

Güzel... Bu şeyi gösteriyor yâni tatili, zamanı boşa harcamak, telef etmek, mahvetmek,

canına kıymak, zamanı perişan etmek tarzında değil de zamanı sevaplı, faydalı bir ibadet ve taat ile geçirmek tarzında oluyor.

Sıla-i rahim oluyor. İnsan anasının, babasının, akrabasının olduğu köye gidiyor, yaylaya gidiyor... Onlarla tanışıyor, konuşuyor... Kendisi şehirde, rahat, onlar o köy hayatının sıkıntıları içinde... Onları bir görmüş oluyor, yardımcı oluyor. Köyün çeşitli problemlerine el koyuyor şehirden gelen, tatile gelen şehirli hemşehriler... “Şurasını yapalım, burasını yapalım!” diyorlar. Teknoloji öğretiyorlar, bilgi veriyorlar; şu şöyle olsun, bu böyle olsun diye... Köyler, yaylalar, beldeler mâmurlaşıyor. Bunlar da güzel şeyler.

Tabii bazı kardeşlerimiz, daha da güzel çalışmalar yapıyorlar. Tatilde gruplar halinde çeşitli yerlere İslâm’ı anlatmaya gidiyorlar, vaaz vermeye gidiyorlar, tebliğ yapmaya gidiyorlar, öğretmeye gidiyorlar. Pırıl pırıl üniversiteli genç, imtihanları bitince bir köye gidiyor:

“—Selâmün aleyküm!”

“—Ve aleyküm selâm! Hoş geldin... Hayrola?..”

“—Ben buraya geldim, müsaade ederseniz caminizde yatarım bir köşede; ne olacak, benim için problem değil. Çocukları toplayın, Kur’an öğreteceğim!”

“—Allah Allah... Para?..”

“—Para filan istemiyorum. Ben Allah’ın rızasını istiyorum.” diyor.

Ne kadar güzel! O küçücük ilkokul çocukları da görüyorlar ağabeylerinin fedakârlığını, bilgililiğini, temizliğini, pırıl pırıl... Onlara da bir şevk geliyor.

İşte bunlar tatilin güzel geçirilme şekilleri. Bunları hedeflemeliyiz. Kendimiz ve çoluk çocuğumuzu –özellikle tatillerde– haramlardan, günahlardan ve gafletin her çeşidinden titizlikle korumalıyız.

Bir de tatilin o tarafı var. Çocuğu alıyorsunuz, ailenizi, hanımınızı alıyorsunuz; nereye gidiyorsunuz?.. Falanca motele, filanca tatil kampına... İyi ama orada herkes açık saçık, mayoyla denize giriliyor, akşamları içki içiliyor, çeşitli oyunlar oynanıyor, gönül maceraları... Gazetelerde okuyoruz, utanmadan da yazıyor: “Yaz tatili kaçamağı...” Bilmem felekten gün çalmış. Felekten gün çalmadın, sen kendini uçuruma yuvarladın. Yâni, böyle günahlı şeyler oluyor, günahlı muhitlerde...

İslâmî şuura sahip olmayan, sorumluluk duygusu olmayan kimseler de, tatilde böyle şeyler yapıyorlar. Ve oraya gittiği zaman, yıkılmış olarak dönüyor çocuk... Aile, yuva yıkılıyor. Kadın, koca ahlâkından, bilgisinden, töresinden, örfünden kaybediyor... Hayâ duygusunu kaybediyor. Allah'ın sevmediği günahları işleyince bir nursuzluk, bir bereketsizlik, arkasından birtakım başka felâketler geliyor.

İşte annenin, babanın en çok dikkat edeceği şeylerden birisi de, zamanı iyi değerlendirmek... Tamam bu müsbet tarafı ama, zamanı negatif değerlendirmemek; harama, günaha, Allah'ın sevmediği duruma düşmemek... Tatili mânevî bakımdan zehir zıkkım etmemek ve günahlara dalmamak... Bu da çok önemli!

Çocuklar isteyebilir, gençtir. Ama ailenin sorumlu büyükleri bunlara çok dikkat etmelidir. Çocuğunu, tatil yaptıracağım derken içkiye, kumara, zinaya, harama, dejenerasyona, pes-payeliğe, ahlâk düşüklüğüne, laubaliliğe, zevk-perestliğe, rahatperestliğe bulaştırmamalı!..

Çocuk ondan sonra çalışmak istemiyor, sınıfta başarısız oluyor. Döndüğü zaman sonbaharda, o yazın başında esen kavak yelleri artık onun aklını götürmüş oluyor, iyi şeyler yapamıyor. Bu tabii işin negatif tarafı... Tatil ziyanla bitmiş oluyor. Aman bunlara çok dikkat edilmesi lâzım!..

Bu önemli olduğu için, önce işin mânevî yönünü söyledik. Tatilin sevaplı geçirilmesi lâzım... Sevaplı geçirilemiyorsa bile, hiç olmazsa günahlı geçirilmemesi lâzım!.. Yâni tatilde günaha gireceğine, evinde dur, hiç olmazsa günaha girme... Tamam, herkes tatile gitmiştir, mahalle de sakindir, belki evinde daha rahat edersin diye düşünülebilir. Ama günaha girmek çok daha fena...

Peygamber SAS Efendimiz, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet edildiğine göre buyurmuş ki bir hadis-i şerifinde:²

رَجِمَ اللَّهُ مَنْ حَفِظَ لِسَانَهُ

وَعَرَفَ زَمَانَهُ وَاسْتَقَامَتْ طَرِيقَتُهُ

(الديلمى، ك. عن ابن عباس)

ME. 638 (*Rahima'llàhu men hafiza lisânehû, ve arafe zemânehû, ve'stekâmet tarîkatühû.*)

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

“Allah’ın rahmetine ersin şu kimse, Allah şu kimseyi rahmetine erdirsin ki, (*hafiza lisânehû*) diline sahip olur; (*ve arafe zemânehû*) zamanını bilir, zamanının kadrini, kıymetini bilir, nasıl değerlendireceğini bilir, o zaman içinde neler yapması gerektiğini bilir. (*Ve'stekâmet tarîkatühû*) Yolu, gidişi, hal ve gidişi de dosdoğru olur. Ne mutlu öyle olana!” diyor. İşte bu çok önemli bir şey...

Tabii mânevî tarafından ayrı, maddî taraflarını da söylememiz lâzım bu tatillerin. O da nedir?.. Bir kere iç turizm başladığı zaman, başta trafik meselesi karşımıza çıkıyor. Trafik canavarı her gün yüzlerce arabayı, yüzlerce insanı mağdur ediyor, hasta ediyor, sakat bırakıyor, yaralıyor, kimisi ölüyor... Savaş gibi bir şey. Tabii ona dikkat etmek lâzım!..

² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.261, no:3215, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.626, no:6834; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.351, no:1368; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.125, no:12725; RE. 290/11.

Sonra tatilde tabii bir yere gidiyorsunuz, belediye var mı yok mu?.. Yok... O zaman içtiği su acaba temiz mi, değil mi?.. Denize giriyor; acaba deniz temiz mi, değil mi?.. Meselâ ben hatırlıyorum, üniversiteden bir okutman kardeşim ailesiyle gitti, sonra döndü. Akdeniz hummasına tutuldu kızı, vefat etti. O da onun kahrından öldü sonra. Genç yaşında kızını kaybedince; böyle civan gibi, selvi gibi kızını kaybedince, tabii o da dayanamadı.

Gittiğin yerde sıhhat önemli... İnsan sıhhatini korumak için, içtiği suya dikkat edecek, yediği gıdaya dikkat edecek... Et yiyor... Aman et nereden gelmiş, ne etidir, taze midir, bayat mıdır?.. İnsanın bir domatesi tertemiz bir suda güzelce yıkayıp, fırından çıkmış mis gibi bir ekmeği bölüp, tuzla domatesi yemesi bazen kebaplar, çeşit çeşit yemekler yemekten daha garantili olabilir.

Yemek bakımından, içmek bakımından çevrenin sıhhati bakımından çok dikkat etmek lâzım! Yayılır bu sıcakta çeşitli hastalıklar... İnsan salgın hastalığa tutulur, çeşitli zararlara uğrayabilir.

Tabii, benim, tatilin en sevmediğim taraflarından birisi; sabahtan akşama yatmak diye anlaşılıyor tatil, boş geçirmek diye... Halbuki, tatil o değil. Tatil; çalışmayı bir başka çalışmaya döndürmek sûretiyle, değiştirmek sûretiyle dinlenmek... Yâni, insan meselâ masada çalışınca gözü yorulur, eli yorulur, kafası yorulur. Bahçeye çıkar, bahçeyi biraz çapaladığı zaman, güllerle

biraz meşgul olduğu zaman, bellediği zaman toprağı; bedeni yorulur, terler ama, bu sefer kafası dinlenir. İşte dinlenmenin bir şekli... İşte yaşadığı hayatın düzeninde, mutlaka yine bir başka çalışmayı getirecek ve kendisini çalışmayan bir insan gibi negatif bir ahlâka, yâni bir ahlâksızlığa, bir gevşekliğe alıştırmayacak, bulaştırmayacak. Bu çok önemli...

Sonra, tabii başka bir muhite, iklime gittiği için, oranın şartlarında tabii soğuk su içmek, dondurma vs. gibi şeyler var. Onlar da sıhhatini bozuyor. En önemlisi arkadaşlar, komşular... Yâni gittiğiniz yerde kimler var, kimlerle tanışıyorsunuz ve onlar size ne tesirde bulunuyor? Çoluk çocuğunuza ne tesirde bulunuyor?..

c. Kişi Arkadaşının Dini Üzeredir

İmam Ebû Dâvud Rh.A'in kaydettiği bir hadis-i şerîfte buyruluyor ki:³

³ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.2, s.675, *Edeb* 35/19, no:4833; Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.589, no:2378; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.334, no:8398; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.188, no:7319; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.1, s.418, no:1431; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.335, no:2573; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.55, no:9436; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.352, no:351; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.141, no:187; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.241, no:1594; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.218, no:6660; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.218; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.115, no:1777; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIX, s.167; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.165; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.21, no:24732 ve s.30, no:24777; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.424, no:1359 ve c.II, s.201, no:2281; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.170, no:12842; RE. 210/4.

الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ

(د.ت. عبد بن حميد عن أبي هريرة)

ME. 643 (*Er-racülü alâ dîni halîlihî*) “Adam, kişi, arkadaşının, dostunun gidişi, dini, mantığı, zihniyeti üzeredir. (*Felyenzur ehadüküm men yuhâlil*) Sizden biriniz kiminle ahbaplık ettiğini şöyle bir gözden geçirsin!”

“—Ben kimle ahbaplık ediyorum?”

Mutlaka ahbaplık edeceği insanı seçmesi lâzım! Dürüst insanla, temiz insanla, bilgili insanla, ahlâklı insanla kendisi dost olmalı; çoluk çocuğunun da öyle insanlarla dost olmasını titizlikle kollamalı, sağlamağa çalışmalı...

E çocuk gidiyor, negatif huylara sahip birileriyle arkadaş oluyor. Bakıyorsunuz, gizli gizli sigaraya alışmış, gizli gizli başka kötü huylara alışmış. Ondan sonra bir tatilin belâlarını, sıkıntılarını temizlemek için bir sene yetmiyor. Çeşitli problemler bulaşmış oluyor çocuğa...

Demek ki, kiminle tatil yapıyoruz, nerede, kiminle buluşacağız, kimlerle oturacağız; bu da çok önemli... Bunu şu bakımdan önemli görüyorum: Umûmiyetle tatil yerlerine, muhtelif yerlerden muhtelif insanlar geliyor. Karma bir yığın, yâni kontrol imkânı olmayan, yığınların yığıldığı yerlerde her çeşit insan oluyor. Akıllısı, delisi, dinlisi, dinsizi, gevşegi, lâubâlisi, ahlâklısı, ahlâksızı, kötü niyetlisi, hırsızı, arsız, yüzüsü, her şeyi olabilir. Yığın çünkü...

O halde, böyle yığınların arasına gitmekten ziyade, önceden bilinen bir yere gitmeli!.. Bir köy olabilir ama, temiz bir köy olur. Böyle sade bir yayla olabilir... Belki imkânı olmaz, belki yolu olmaz, belki elektriği olmaz, çadırda oturursun ama, hiç olmazsa yanındaki insanlar, komşular iyi insan olmalı!.. İnsan oturup kalktığı zaman gecede, gündüzde, onların sohbetinden dinini öğrenmeli, sevap kazanmalı. Bu çok önemli...

Ben her zaman kardeşlerime hatırlatıyorum: İnsan iyi bir dost kazandığı zaman, cennette öyle bir derecesi yükseliyor ki, başka hiç bir şeyle o dereceye yükselmesi mümkün olamaz. Dost kazandıkça Allah pirim veriyor, derece veriyor ama, öyle bir yüksek derece veriyor ki, başka bir şey yaparak oraya çıkmak mümkün değil. Dost kazanmak iyi... İyi dost kazanmak lâzım!..

Arkadaşlığı sürdürmek de çok iyi... Çünkü birbirini Allah rızası için seven insanlara, Allah'ın sevgisi hak oluyor, vacib oluyor, gerekli oluyor. Öyle buyuruyor:⁴

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22117, 22133; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.338, no:577; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.187, no:7316; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.78, no:572; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.81, no:154; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.VII, s.45, no:34100; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.416, no:2697; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.233, no:20857; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.131; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.II, s.991, no:1108; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.II, s.265, no:2225; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.426; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.14, no:24671; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.59, no:14972; RE. 275/14.

حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ

(حم. حب. طب. عن عبادة)

(*Hakkat mahabbetî li'l-mütehâbbîne fîyye*)
“Benim için birbirleriyle dostluk eden, birbirini seven, kardeş olan, ahbap olan kimselere benim sevgim hak olur.” buyuruyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

Binâen aleyh, iyi insan seçtiğimiz zaman, Allah'ın sevgisini de kazanmış oluyoruz, Allah'ın dostluğunu da kazanmış oluyoruz. İyi insanla beraber Allah'ın dostluğunu da kazanmış oluyoruz, bu da çok önemli. İyi dostlar kazanmalı, iyi insanlar kazanmalı.

d. Hayır Söylemek veya Susmak

Bir de konuştuğu zaman, kendisi de etrafa faydalı olmayadikkat etmeli. O hususta da bir hadis-i şerîf söyleyip sohbetimi tamamlamak istiyorum. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁵

رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا قَالَ خَيْرًا فَعَنِمَ أَوْ سَكَتَ عَنْ سُوءٍ فَسَلِمَ

(ابن المبارك عن خالد بن أبي عمران)

ME. 637 (*Rahima'llàhu abden kàle hayran feganime, ev sekete an sûin feselime.*)

⁵ Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd* c.I, s.128, no:380; İbn-i Ebî Àsım, *Zühd*, c.I, s.20, no:9; Hâlid ibn-i Ebî Umran Rh.A'ten.

Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.535, no:1106; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.548, no:7836, 7849, 7850; Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.427, no:1374; *Feyzü'l-Kadîr*, c.IV, s.24, no:4427; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.122, no:12717.

Bu ne demek? Hâlid ibn-i Ebî İmrân'dan, benim çok sevdiğim büyük alim – Allah şefaatine erdirsin– Abdullah ibn-i Mübarek rivâyet etmiş.

(Rahima'llàhu abden) “Allah şu kula rahmet eylesin, rahmetine daldırsın, mükâfatlandırın ki, *(kâle hayran feganime)* hayır söyleyip sevap kazanıyor, cebini dolduruyor. Mânevî bakımdan bir şeyler kazanıyor, mânevî ganimetler elde ediyor. Ne mutlu... Allah ona rahmet eylesin.” diye Efendimiz dua ediyor. Yâni, söylediği zaman hayır söyleyip, hem Allah'tan sevap alan kimseye, Peygamber Efendimiz SAS, “Allah bir de rahmetini ihsân etsin!” diye ek dua ediyor.

Yahut ne yapması lâzım?.. *(Ev sekete an sûin feselime)* “Yahut da kötü bir şeyi söylemeyip dilini tutuyor, kötülüğü söylemediği için selâmette oluyor.” Oradan da tabii bir kazancı olmuş oluyor.

Binâen aleyh, söylediğimiz söze dikkat etmeliyiz. Sözlerin bir kısmı zararlı olabilir, bir kısmı günah olabilir, bir kısmı boş olabilir. Bir kısmı karşımızdakini baştan çıkartan, yoldan kaydıran, şaşırtan, sapıtan sözler olabilir. Konuştuğumuz zaman kale gibi sağlam olmalıyız, güzel şeyler söylemeliyiz.

Emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapmalıyız. Tatlı tatlı söylemeliyiz. Karşımızdaki insanlar da bizim konuşmamızdan, bizim tercihimizden, bizim tefekkürümüzden, bizim onu ikazımızdan memnun olmalı; “Allah râzı olsun, bak ben bunu bilmiyordum, teşekkür ederim!” diyebilmeli...

İşte böylece sevgili dinleyiciler tatilinizin böyle hem maddeten, hem mânen sevaplı, kazançlı, Allah'ın rızasına uygun geçmesi mümkün olabilir. Bu noktalara dikkat edersiniz ve daha başka noktaları da tefekkür ederek kendiniz bulabilirsiniz. Özel şartlarınızı kendiniz tayin edebilirsiniz, kontrol edebilirsiniz.

Sizin hepinize, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden dünya ve ahiretin hayırlarını dilerim, temennî ederim. Güzel tatiller ve tatilin içinde güzel, dinlendirici, sevaplı çalışmalar; yâni batıl ve boş, tembel ve nahoş bir şekilde durmak değil de, güzel bir değerlendirme ile zamanınızı değerlendirmenizi, ganimetlere ermenizi, sevaplar kazanmanızı; mutlu, tatlı, hayırlı, faydalı, sevaplı, uğurlu, ecirli tatiller geçirmenizi; çoluk çocuğunuzla daha bir sıhhat kazanmış olarak, daha çok sevap kazanmış olarak, daha gürbüz olarak; çocuklar böyle biraz güneşten yamış ama kale gibi, ahlâkı güzel, bedeni sağlam, dinçleşmiş, civa gibi olmuş, çelik gibi olmuş bir şekilde evlerinize sıhhatle, âfiyetle dönmenizi tavsiye ederim, temennî ederim, niyâz ederim Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden...

Ve tabii, bu güzel çalışmalarla da İslâm toplumunun gelişmesini, müslümanların güçlenmesini temennî ediyorum.

Birkaç gündür gazetelerde Bosnalı müslüman kardeşlerimizden, Çeçenistanlı kardeşlerimizden ufak tefek böyle müsbet birtakım gelişmeler duyuyoruz. İnşâallah, Allah-u Teâlâ Hazretleri şu günümüzü, şu güzel cuma günümüzü ve

bundan sonraki geriye doğru, ömrümüzün öbür taraflarına doğru uzanan ömürlerimizi, rızasına uygun geçirmeyi nasib eylesin... Ömrümüzü hayırlı, sevaplı geçirip, eser bırakıp arkamızda, faydalı işler yapıp, sevaplar kazanıp Rabbimizin divanına, huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamızı nasib eylesin...

Dileriz ki Rabbimiz hatalarımızı, kusurlarımızı bağışlasın... Hatalarımızdan, kusurlarımızdan dolayı bizi cezalandırmasın... Cehenneme düşürmesin... Cennetine dahil eylesin... Rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin... Habîb-i Edîbine komşu eylesin... Sevdiği kullarıyla beraber haşreylesin... Selâmına mazhar eylesin... Cemâlini lütfeylesin, göstersiz, ihsân eylesin... Rıdvân-ı ekberine cümlemizi vâsıl eylesin.

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

16. 06. 1995 - AKRA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

